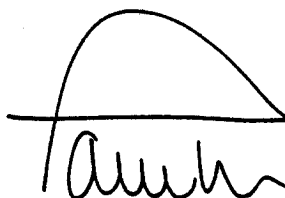
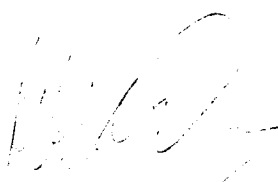
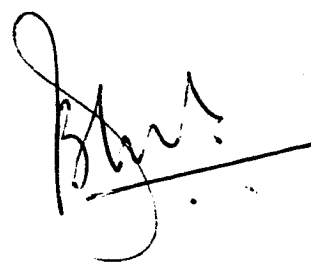

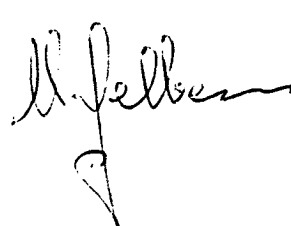

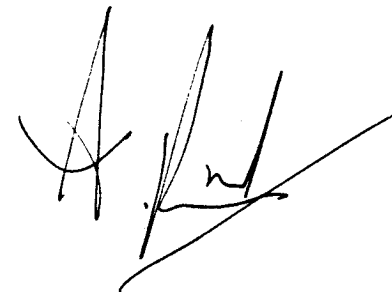

PricewaterhouseCoopers N.V.
Dispute Analysis & Investigations
Prins Bernhardplein 200
1097 JB Amsterdam
Postbus 94200
1090 GE Amsterdam
Telefoon (020) 568 6666
Facsimile (020) 568 6888
Directe lijn (020) 568 4351
Directe fax (020) 568 6725

**Onderzoek naar enkele onderwerpen betreffende Joodse
tegoeden uit WO-II**

Amsterdam, 13 juli 2000

27 maart 2000

Inhoud

<i>I</i>	<i>Verantwoording</i>	5
	Aanbiedingsbrief	
1	Opdracht	5
2	Organisatie en methode van onderzoek	7
3	Beperkingen aan het onderzoek	9
4	Mate van zekerheid	10
5	Medewerking aan het onderzoek	10
<i>II</i>	<i>Samenvatting</i>	11
1	Opdracht	11
2	Werkwijze	11
3	Het onderzoek en de uitkomsten	11
<i>III</i>	<i>Niet-opgevraagde creditgelden</i>	15
1	Opdracht	15
2	Uitgevoerde werkzaamheden	15
3	Gerapporteerde gegevens	15
4	Introductie Modellen	18
5	Conclusie	29
<i>IV</i>	<i>Gewone en extra effectencommissie, pandbrieven</i>	31
1	Opdracht	31
2	Uitgevoerde werkzaamheden	32
3	Uitgangspunten	33
4	Uitkomsten van het onderzoek	33
5	Pandbrieven	37
6	Conclusie	39

V	<i>Boekingsgang van creditsaldi op buitenlandse rekeningen</i>	40
1	Opdracht	40
2	Uitgevoerde werkzaamheden	40
3	Uitkomsten van het onderzoek	41
4	Conclusie	43
VI	<i>Depots gevormd na verkoop diamanten</i>	44
1	Opdracht	44
2	Uitgevoerde werkzaamheden	45
3	Uitkomsten van het onderzoek	45
4	Conclusie	48
VII	<i>Inkoop van eigen aandelen</i>	49
1	Opdracht	49
2	Uitgevoerde werkzaamheden	49
3	Uitkomsten van het onderzoek	50
4	Conclusie	51

Bijlage 1: Questionnaire

Bijlage 2: Response op de Questionnaire

Bijlage 3: Gehanteerde interest tarieven

Bijlage 4: Modellen inzake creditgelden

Bijlage 5: Benadering provisiebaten, inclusief uitkering Rebholz

Bijlage 6: Benadering provisiebaten op aan Liro in depot gegeven effecten.

Bijlage 7: Literatuur

Bijlage 8: Namenlijsten

PricewaterhouseCoopers N.V.
Dispute Analysis & Investigations
Atrium
Strawinskylaan 3127
1077 ZX Amsterdam
Postbus 7067
1007 JB Amsterdam
Directe lijn (020) 568 47 00
Directe fax (020) 568 41 55

Nederlandse Vereniging van Banken
T.a.v. de heer Drs H.G.M. Blocks en de heer K.H.M. Neukirchen
Postbus 3543
1001 AH Amsterdam

Centraal Joods Overleg
T.a.v. de heer Drs R. Naftaniël en de heer R.F.J. Blitz
Postbus 11646
2502 AP Den Haag

27 Maart 2000

Betreft: Onderzoek naar enkele onderwerpen betreffende Joodse tegoeden uit WO-II

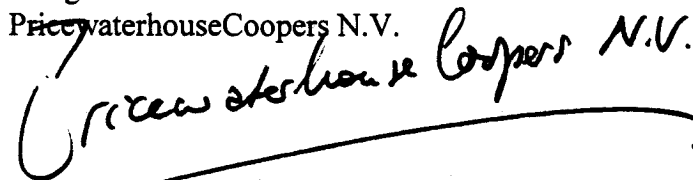
Mijne heren,

Bijgaand gelieve u aan te treffen ons rapport van bevindingen inzake ons onderzoek naar enkele onderwerpen betreffende Joodse tegoeden uit WO-II.

Hierbij verlenen wij u toestemming dit rapport naar buiten te brengen of naar dit rapport te verwijzen.

Hoogachtend

PricewaterhouseCoopers N.V.

Ref: B.M. Prins
G. Izeboud

Bijlage

I Verantwoording

1 Opdracht

1.1 Achtergrond en aanleiding

In Nederland is er in navolging van het buitenland sprake van een hernieuwde aandacht voor het naoorlogse rechtsherstel van in de Tweede Wereldoorlog (WO-II) verdwenen tegoeden en goederen.

Zo werd in maart 1997 op verzoek van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), het Verbond van Verzekeraars en het Ministerie van Financiën de 'Contactgroep Tegoeden WO-II' (Commissie Van Kemenade) ingesteld.

In het verlengde hiervan werd in juli 1997 de 'Begeleidingscommissie Onderzoek Financiële Tegoeden WO-II' (Commissie Scholten) ingesteld.

Deze laatste commissie verrichtte in eerste instantie onderzoek naar de feitelijke systematiek rond het rechtsherstel aangaande financiële tegoeden van oorlogsslachtoffers van WO-II bij banken en verzekeraars in Nederland (inclusief de Nederlandsche Bank (DNB) en het Ministerie van Financiën). In een later stadium is de taakopdracht van de commissie uitgebreid. De centrale vraag van het onderzoek betrof de omvang en de aard van eventueel nog te vorderen categorieën van financiële tegoeden.

Het eerste (voorlopige) rapport van de Commissie Scholten is op 18 december 1998 verschenen. Het eindrapport dateert van 15 december 1999.

Mede naar aanleiding van het (voorlopige) rapport van de Commissie Scholten is het Centraal Joods Overleg (CJO) medio 1999 in overleg getreden met de NVB.

Het CJO en de NVB hebben de wens geuit om op korte termijn tot een regeling ter compensatie te komen voor bepaalde bancaire aangelegenheden waar rechtsherstel mogelijk (nog) niet of niet voldoende heeft plaatsgevonden.

De aangelegenheden betroffen:

- Niet-opgevraagde creditgelden;
- Gewone- en extra effectencommissie;
- Diamanten;
- Kluisjes;
- Puttkammer-sperren;
- Buitenlandse rekeningen.

NVB en het CJO hebben aangegeven dat een aantal van deze aangelegenheden nadere uitwerking behoeven. Mede aan de hand van deze uitwerking zal de definitieve afwikkeling plaatsvinden.

1.2 Opdrachtformulering

CJO en NVB hebben PricewaterhouseCoopers N.V. (PwC) in eerste instantie verzocht een onderzoek uit te voeren naar de volgende vijf onderwerpen:

Niet-opgevraagde creditgelden

In welke mate is er sprake geweest van vrijval ten gunste van leden van de Nederlandse Vereniging van Banken van niet opgevraagde creditgelden van Joodse rekeninghouders?

'Gewone' effectencommissie

Tot welk bedrag hebben banken die in WO-II actief waren en die heden lid zijn van de NVB opbrengsten gegenereerd met het verhandelen van effecten die werden gekocht van de Lippman-Rosenthal & Co (Liro) bank dan wel via een door de bank in kwestie aangestelde stroman?

Met opbrengsten wordt in dit verband bedoeld de ontvangen provisies minus de direct toerekenbare kosten, zoals beursbelasting, zegelrecht e.d.

Extra effectencommissie

Hebben Nederlandse banken een extra commissie ontvangen indien zij effecten verhandelden van de Liro-bank en zo ja, wat was de omvang hiervan?

Boekingsgang van creditsaldi op buitenlandse rekeningen

Op welke wijze zijn niet opgevraagde creditsaldi op buitenlandse rekeningen administratief verwerkt? In dit kader zijn te onderscheiden rekeningen die gesteld zijn op naam van de rekeninghouder en posten die op naam van de betrokken bank zijn gesteld ('inzake cliënt').

Depots gevormd na verkoop diamanten

Op welke wijze zijn niet opgevraagde depots die gevormd zijn naar aanleiding van de verkoop van diamanten administratief verwerkt. Is er sprake van een gelijksoortige gang van zaken als bij niet opgevraagde creditgelden of is sprake van een andere boekingsgang.

Gedurende het onderzoek zijn de volgende onderwerpen toegevoegd:

Inkoop van eigen aandelen door de Twentsche Bank en/of de Amsterdamsche Bank

Bestaan er administratieve aanwijzingen die duiden op inkoop van eigen aandelen door de Twentsche Bank en/of de Amsterdamsche Bank in de jaren 1940-1945?

Niet-verzilverde Pandbrieven

In welke mate is er sprake geweest van vrijval ten gunste van leden van de Nederlandse Vereniging van Banken van pandbrieven die eigendom waren van Joodse oorlogsslachtoffers welke zijn uitgeloofd maar niet verzilverd.

Inleverprovisie effecten

Tijdens besprekingen in de stuurgroep is als aanvullende vraag met betrekking tot de effectencommissie de volgende vraag gesteld:

Hoe groot zijn de commissiebatan van banken uit hoofde van het overdragen van effectenportefeuilles aan Liro?

1.3 Territoriale werking

Het onderzoek heeft uitsluitend betrekking op banken die lid zijn van de Nederlandse Vereniging van Banken. Alle banken¹ die onder een Nederlandse bankvergunning opereren in Nederland zijn lid van de NVB. Dochters van Nederlandse banken die onder een buitenlandse vergunning buiten Nederland opereren vormen geen object van onderzoek.

2 Organisatie en methode van onderzoek

2.1 Stuurgroep

Gezien de complexiteit en gevoeligheid van de materie en het belang van beide partijen om het onderzoek effectief en efficiënt uit te voeren is een stuurgroep ingesteld.

In de stuurgroep hadden zitting de heer drs H.G.M. Blocks en de heer K.H.M. Neukirchen namens de NVB en de heer drs J. Sanders, de heer drs R.M. Naftaniël en de heer R.F.J. Blitz namens het CJO.

Namens PwC participeerden in de stuurgroep de heer mr drs B.M. Prins, de heer drs G. Izeboud, mevrouw C.M. Manders, de heer drs E.A.A. Roozen en de heer drs A.W. Bakkum.

Gedurende de looptijd van het onderzoek (september 1999 tot en met maart 2000) is de stuurgroep veertien maal bijeen geweest.

In de stuurgroep zijn onder meer de volgende onderwerpen besproken:

- Nadere detaillering en definiëring van elementen van de in § 1.2 genoemde onderzoeksgebieden;

---

¹ Alle banken, behoudens enkele zeer kleine, recent in Nederland gevestigde, banken.

- De binnen de onderzoeksgebieden te onderscheiden objecten van onderzoek;
- Bespreking van de onderzoeksrichting en -wijze;
- Afstemming van te hanteren uitgangspunten en/of aannames;
- Afstemming omtrent de invulling van het tijdspad en de aanwending van het budget;
- Bespreking van de voortgang van het onderzoek en van de tussentijdse stand van zaken.

De onderwerpen die in het stuurgroepoverleg zijn besproken, zijn besproken onder de strikte voorwaarde van geheimhouding.

PwC heeft het onderzoek uitgevoerd op basis van haar eigen professionele deskundigheid en verantwoordelijkheid met inachtneming van de in de stuurgroep genomen beslissingen.

2.2 Methode van onderzoek

2.2.1 Uitgevoerde werkzaamheden

2.2.1.1 Enquête

In het plan van aanpak is ervoor gekozen om de benodigde informatie in eerste instantie te verkrijgen door middel van een door alle leden van de NVB in te vullen questionnaire. De questionnaire is opgesteld door PwC. De inhoud van de questionnaire is besproken met en accoord bevonden door NVB en CJO en vóór verzending aan de leden afgestemd met de drie grootste banken in Nederland. De questionnaire is opgenomen als bijlage 1 bij dit rapport.

Aan alle leden van de NVB is verzocht het Rapport van Bevindingen, zoals opgenomen in de bijlage bij de questionnaire, te laten ondertekenen door de interne accountant van de betreffende instelling (indien geen interne accountant werkzaam is bij de instelling, dan tekent de externe accountant van de instelling).

De questionnaire zelf is ondertekend door één van de bestuurders als bedoeld in de Wet Toezicht Kredietinstellingen (de Wtk-bestuurders).

PwC heeft de werkzaamheden zoals uitgevoerd door de accountants en de wijze van beantwoorden van de questionnaires door de banken steekproefsgewijs beoordeeld. Gelet op de korte doorlooptijd van, en de beperkingen aan, het onderzoek bestonden er slechts begrensde mogelijkheden tot toetsing op basis van documenten en administratie.

In voorkomende gevallen zijn de uitkomsten geëxtrapoleerd naar de totale populatie van de in het onderzoek betrokken banken. De wijze van extrapolatie is in de betreffende hoofdstukken uiteengezet.

Een algemene uiteenzetting aangaande de questionnaire alsmede een overzicht van retourontvangsten is opgenomen als bijlage 2 bij dit rapport.

2.2.1.2 Raadpleging literatuur

Teneinde een indruk te krijgen van reeds verricht onderzoek naar genoemde en/of aangrenzende onderwerpen heeft PwC kennis genomen van de literatuur met betrekking tot WO-II, zoals opgenomen in bijlage 7 bij dit rapport.

2.2.1.3 Archiefonderzoek

Indien noodzakelijk hebben wij zelfstandig onderzoek verricht in relevante archieven. Gezien het specifieke karakter van archiefonderzoek hebben wij dit zo veel mogelijk beperkt. Gelet op de korte doorlooptijd van het onderzoek en het specifieke karakter van archiefonderzoek zijn deze onderzoeken niet uitputtend geweest. Wij hebben ons in voorkomende gevallen voor wat betreft de aanwezigheid van relevante stukken gebaseerd op informatie van de archivaris en/of de aanwezige index van het archief.

2.2.1.4 Interviews

Wij hebben gesprekken gevoerd met een aantal personen dat relevant onderzoek verricht c.q. heeft verricht op het onderhavige terrein.

2.2.2 Voortgang onderzoek

Gedurende het onderzoek hebben wij de stuurgroep in elke bijeenkomst geïnformeerd omtrent de voortgang.

3 Beperkingen aan het onderzoek

De volgende beperkingen hebben invloed gehad op de onderzoeksmogelijkheden.

3.1 Beschikbaarheid en volledigheid van administraties en/of archieven

De administraties van banken over de oorlogsperiode en de periode kort daarna zijn grotendeels vernietigd. Slechts in uitzonderingsgevallen zijn (delen van) administraties nog in tact en voor dit onderzoek bruikbaar.

In diverse archieven zijn weliswaar financiële gegevens met betrekking tot WO-II aanwezig maar veel van deze gegevens zijn ongeordend, onvolledig of ontoegankelijk waardoor deze niet of slechts partieel in het onderzoek konden worden betrokken.

3.2 Beschikbaarheid van personen

Personen die tijdens WO-II of in de periode kort daarna werkzaam waren bij banken en uit eigen ervaring kunnen spreken over de gang van zaken met betrekking tot de te onderzoeken onderwerpen zijn nagenoeg niet meer aanspreekbaar. Daarbij bestaat de mogelijkheid dat door het tijdsverloop herinneringen aan de werkelijkheid vervagen of veranderen.

4 Mate van zekerheid

De onderliggende rapportage bevat feitelijke bevindingen die, indien van toepassing, leiden tot een benadering van de per deelonderwerp gemoeide bedragen.

De uitkomst van het onderzoek is gebaseerd op onze bevindingen en de informatie die ons bekend is per heden. Op grond van deze bevindingen en informatie hebben wij een benadering gemaakt zoals wij die op het gehele onderzoeksgebied van toepassing achten.

Gelet op de aard van de uitgevoerde werkzaamheden alsmede de in § 1.3 vermelde beperkingen aan het onderzoek is het niet uit te sluiten dat onderzoekers bepaalde informatie die een ander licht zou hebben geworpen op de gerapporteerde bevindingen niet hebben verkregen.

Wij hebben geen accountantscontrole toegepast op het in deze rapportage opgenomen materiaal. Er kan geen zekerheid worden ontleend omtrent de getrouwheid van het opgenomen cijfermateriaal en toelichtingen daarop.

De uitkomst van het onderzoek, zoals opgenomen in hoofdstuk II betreft een 'beste benadering'.

5 Medewerking aan het onderzoek

Alle daartoe uitgenodigde banken en personen, met uitzondering van de op bijlage 2 genoemde banken, hebben medewerking verleend aan het uitgevoerde onderzoek. In het bijzonder hebben de grote financiële instellingen in Nederland zich een aanzienlijke inspanning getroost de beschikbare informatie te verzamelen en toegankelijk te maken. Vele honderden mandagen zijn door de banken besteed om de benodigde gegevens te verzamelen en te veredelen.

II Samenvatting

1 Opdracht

CJO en NVB hebben PwC verzocht een onderzoek uit te voeren naar een aantal bancaire aangelegenheden waar rechtsherstel mogelijk (nog) niet of niet volledig heeft plaatsgevonden.

2 Werkwijze

Teneinde het onderzoek efficiënt en effectief uit te voeren is een stuurgroep ingesteld. In de stuurgroep hadden zitting afgevaardigden van NVB, CJO en PwC.

De onderzoeksgebieden, de onderzoeksrichting en -wijze zijn besproken in en afgestemd met de stuurgroep.

De benodigde informatie is verkregen middels:

- Een aan alle leden van de NVB verstuurde questionnaire;
- Het raadplegen van literatuur met betrekking tot WO-II, zoals opgenomen in bijlage 7 bij dit rapport;
- Het zelfstandig verrichten van onderzoek in relevante archieven;
- Het afnemen van interviews met personen die relevant onderzoek verrichten c.q. hebben verricht op het onderhavige terrein.

3 Het onderzoek en de uitkomsten

Onderstaand volgt per onderzoeksgebied een korte samenvatting van de conclusie:

3.1 Niet-opgevraagde creditgelden

De doelstelling van dit onderwerp was na te gaan in welke mate er sprake is geweest van vrijval ten gunste van leden van de Nederlandse Vereniging van Banken als gevolg van niet opgevraagde creditgelden van Joodse rekeninghouders.

Teneinde tot een benadering te komen zijn in overleg met de stuurgroep twee modellen ontwikkeld, het namenmodel en het surplus vrijvalmodel.

Op basis van het namenmodel leidt de berekening tot een vrijval van f 318.000 (basisjaar 1943) en op basis van het surplus vrijvalmodel leidt de benadering tot een vrijval van

f 488.000 (basisjaar 1943). Beide modellen betreffen een beste benadering en kunnen niet los van elkaar worden gezien. Combinatie van beide modellen zou leiden tot een range van f 573.000 - f 639.000 (basisjaar 1943).

De uitkomsten van deze modellen dienen te worden beoordeeld in samenhang met hun uitgangspunten en de gehanteerde veronderstellingen.

Met factoren die een belangrijk opwaarts of neerwaarts effect kunnen hebben op de gevonden bedragen is bij deze benadering, in overleg met de stuurgroep, geen rekening gehouden in verband met het feit dat deze niet nader te kwantificeren zijn.

3.2 Gewone en extra effectencommissie

De vraag in de opdrachtbevestiging luidde: 'Tot welk bedrag hebben banken die in WO-II actief waren en die heden lid zijn van de NVB opbrengsten gegenereerd met het verhandelen van effecten die werden gekocht van de roofofbank Lippman-Rosenthal & Co (Liro) bank dan wel via een door de bank in kwestie aangestelde stroman?'

Met opbrengsten werd in dit verband bedoeld de ontvangen provisies minus de direct toerekenbare kosten, zoals beursbelasting, zegelrecht e.d.

Daarnaast werd PwC verzocht na te gaan of Nederlandse banken een extra commissie ontvingen indien zij effecten verhandelden van de Liro-bank en zo ja, wat de omvang daarvan was.

De benaderde provisiebaten welke ten gunste zijn gekomen van bank- en effecteninstellingen komen in totaal uit op een bedrag tussen de f 837.000 en f 1.119.000. Deze bedragen bestaan uit reguliere provisies uit de periode 1942-1944, de provisie op de overdracht aan Liro (1941-1942).

Deze bedragen zijn exclusief de eventuele marges welke zijn behaald op de handel voor eigen rekening en mogelijke extra ontvangen kortingen. Er is geen rekening gehouden met out-of-pocket kosten.

De toerekening van de baten aan huidige NVB-leden is niet mogelijk vanwege het ontbreken van gedetailleerde kwantitatieve informatie. Een deel van de baten is toe te rekenen aan nog actieve zelfstandige effecteninstellingen. Een ander deel is toe te rekenen aan instellingen die hun activiteiten inmiddels beëindigd hebben.

NVB en CJO hebben voor de verrekening ingestemd met een fictief bancair marktaandeel in WO-II van 50%.

3.3 Pandbrieven

PwC is verzocht na te gaan in welke mate er sprake is geweest van vrijval ten gunste van leden van de Nederlandse Vereniging van Banken van pandbrieven die eigendom waren van Joodse oorlogsslachtoffers welke zijn uitgeloot maar niet verzilverd.

Het saldo uitgelote maar niet verzilverde pandbrieven dat toegerekend kan worden aan WO-II bedraagt ongeveer f 126.000 (prijspeil 1945).

Aangezien alle in 1946 uitstaande pandbrieven in het kader van het rechtsherstel ofwel zijn geclaimd en toegewezen aan rechthebbenden, danwel ten gunste van de staat zijn gekomen, zijn deze niet toe te rekenen aan (Joodse) slachtoffers uit WO-II.

3.4 Boekingsgang van creditsaldi op buitenlandse rekeningen

De doelstelling was na te gaan op welke wijze niet opgevraagde creditsaldi op buitenlandse rekeningen administratief werden verwerkt. In dit kader zijn te onderscheiden rekeningen die gesteld zijn op naam van de rekeninghouder en posten die op naam van de betrokken bank zijn gesteld ('inzake cliënt').

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot het verkrijgen van een antwoord op deze vraag.

De banken beschikken niet of niet meer over informatie ter zake en uit verschillende onderzoeken die reeds naar dit onderwerp zijn gedaan komt naar voren dat er wel sprake is geweest van kapitaalvlucht, maar de wijze waarop dit is geschied, is onduidelijk.

3.5 Depots gevormd na verkoop diamanten

PwC is gevraagd na te gaan op welke wijze niet opgevraagde depots, die gevormd werden naar aanleiding van de verkoop van diamanten, administratief zijn verwerkt. Dit om na te gaan of er sprake is geweest van een gelijksoortige gang van zaken als bij niet opgevraagde creditgelden of dat er sprake is geweest van een andere boekingsgang.

Op basis van een notitie die is opgesteld door ABN AMRO en de werkzaamheden die wij naar aanleiding hiervan hebben uitgevoerd kan worden aangenomen dat de belangrijkste geldstromen met betrekking tot de (gedwongen) verkoop van diamanten op een voor de bank gebruikelijke wijze werden verantwoord. De eventuele vrijval van deze bedragen vond plaats conform de procedure van de niet opgevraagde creditgelden.

De gelden die werden ontvangen naar aanleiding van de verkoop van de zogenaamde 'Liste III'-diamanten werden op een verzamelrekening verantwoord.

Het bedrag dat in 1987 ten gunste van de bank is vrijgevallen bedraagt f 7.087,15. Wij kunnen echter geen uitspraak doen omtrent de volledigheid van de verantwoorde bedragen, de volledigheid van de verantwoorde vrijval en daarmee over de bedragen die bij de bank zijn blijven berusten.

3.6 Inkoop eigen aandelen door de Twentsche en/of Amsterdamsche Bank

De vraagstelling luidde of er administratieve aanwijzingen bestaan die duiden op inkoop van eigen aandelen door de Twentsche Bank en/of de Amsterdamsche Bank in de jaren 1940-1945.

Op basis van de uitkomsten van de door ons uitgevoerde werkzaamheden concluderen wij dat er geen administratieve aanwijzingen bestaan die erop wijzen dat de Twentsche Bank en/of de Amsterdamsche Bank eigen aandelen hebben ingekocht in de oorlogsjaren.

Dit neemt echter niet weg dat het mogelijk is dat genoemde banken eigen aandelen hebben aangekocht om deze vervolgens aan derden te verkopen dan wel direct in opdracht van derden aandelen hebben gekocht.